

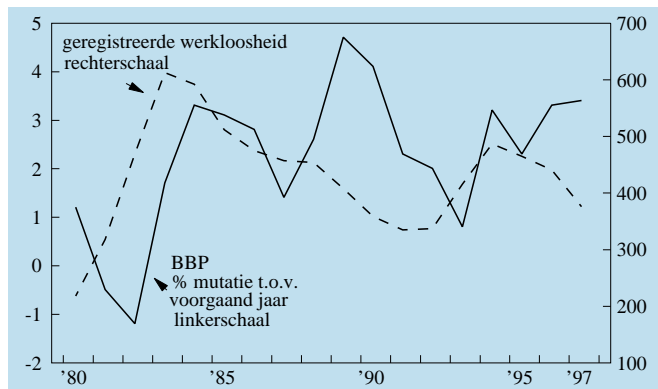

- **Algemeen: positief beeld**
- **Productie industrie: groei houdt aan**
- **Werkloosheid: aantal onder 300 duizend**

Algemeen

De ontwikkelingen in de Nederlandse conjunctuur blijven, bijna zonder uitzondering, gunstig. De industriële productie in april herstelt krachtig na een aarzeling in de groei in maart. Het groeicijfer in de eerste vier maanden van dit jaar ligt zo'n 1%-punt boven de gemiddelde stijging in 1997. Ook de volumegroei van de consumptieve bestedingen door gezinnen is hoog in april. Met name floreert de meest conjunctuurgevoelige categorie: de bestedingen aan duurzame goederen. Het vertrouwen van de consument in de ontwikkelingen van de economie blijft op een ongekend hoog niveau. Industriële ondernemers tonen zich optimistisch over de verwachte investeringen in 1998. De inflatie, afgemeten aan de ontwikkeling van de consumentenprijsindex, daalt in mei. In voorgaande maanden was een licht oplopende tendens waarneembaar. Het meest aansprekende nieuws is de daling van de geregistreerde werkloosheid. Het meest recente cijfer geeft een afnemende te zien tot onder de drie honderdduizend grens; dit is na 1981 niet meer voorgekomen.

Bruto binnenlands product (volume) en geregistreerde werkloosheid

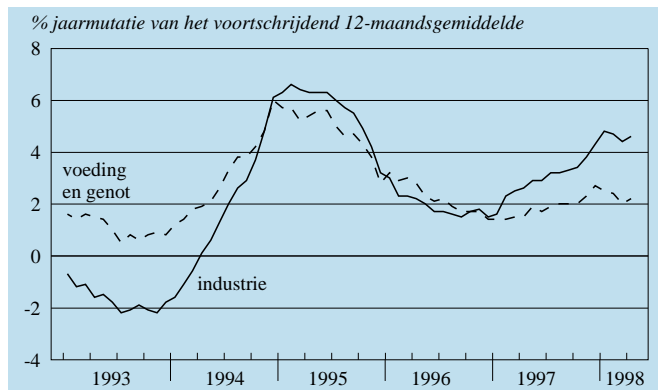

Productie industrie

Het industriële productievolume is in april bijna 7% groter dan in de overeenkomstige maand van vorig jaar. Het betreft hier de hoeveelheidsontwikkeling van de toegevoegde waarde, gecorrigeerd voor het aantal werkdagen per maand (gemiddelde dagproductie). Omdat Pasen, in tegenstelling tot vorig jaar, in april viel, was het aantal werkdagen relatief gering. De wat terugvallende waardegroei van de omzet in de industrie (3%) in dezelfde maand, waarbij niet gecorrigeerd wordt voor het aantal werkdagen, moet in dit perspectief gezien worden. In de eerste vier maanden van dit jaar ligt de industriële productie 5,4% boven het niveau van de overeenkomstige periode van 1997. Dit groeicijfer ligt zo'n 1%-punt boven de gemiddelde groei van vorig jaar.

De groei in de eerste vier maanden van dit jaar wordt breed gedragen. Met uitzondering van de aardolie-industrie en de voedings- en genotmiddelenindustrie kennen alle bedrijfsklassen stijgingspercentages van 6 à 7%.

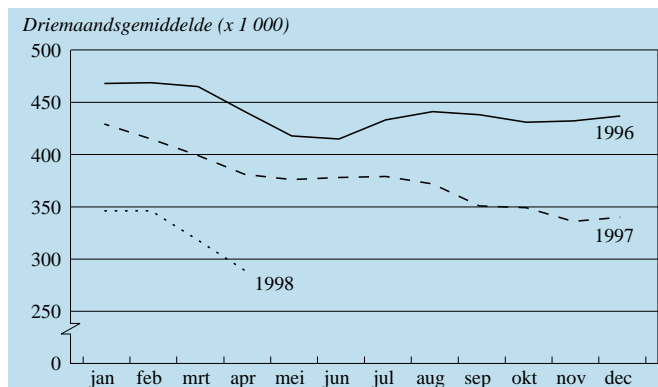
Productie industrie en voedings- en genotmiddelenindustrie

Werkloosheid

Het aantal geregistreerde werklozen blijft afnemen. Het gemiddelde van de maanden maart-mei daalde tot 289 duizend. Het is voor het eerst na juni 1981 dat het aantal onder de drie honderdduizend blijft. Ook na verwijdering van de seizoeneffecten blijft het aantal geregistreerde werklozen (294 duizend) onder deze grens. Begin 1994 telde ons land nog een half miljoen werklozen. In vier jaar tijd is het aantal geregistreerde werklozen dus met 200 duizend gedaald. Het aantal werklozen ligt nu 92 duizend lager dan in dezelfde periode van vorig jaar. De cijfers van de geregistreerde werkloosheid zijn gebaseerd op een steekproefonderzoek. Ze kennen daarom een onzekerheidsmarge. De dalingen het laatste jaar komen uit op zo'n zeven- à achtduizend gemiddeld per maand. De cijfers van de laatste maanden laten een sterkere afnemende zien. Deze versnelling valt echter wel binnen de onnauwkeurigheidsmarges.

Geregistreerde werkloosheid

Kerngegevens recente ontwikkelingen

Procentuele mutaties t.o.v. dezelfde periode het jaar daarvoor, tenzij anders aangegeven

	1991/95 gemidd.	1996	1997	1997			1998	1998			
				2 ^e kw.	3 ^e kw.	4 ^e kw.	1 ^e kw.	febr.	maart	april	mei
Economische kernvariabelen (volume)											
Bruto binnenlands product	2,1	3,3	3,4	3,4	3,1	3,8	4,2				
Invoer goederen en diensten	3,5	5,3	6,3	8,4	6,1	7,0	.				
Consumptie	1,9	2,7	2,9	3,0	2,8	3,1	.				
Overheid	1,2	1,2	2,2	1,8	2,3	2,5	.				
Gezinnen	2,1	3,0	3,2	3,4	3,1	3,5	3,2	3,3	2,4	4,4	.
Voedings- en genotmiddelen	1,3	2,0	1,4	1,6	1,7	0,7	1,9	1,4	-2,7	3,2	.
Duurzame consumptiegoederen	1,4	3,4	4,8	3,4	3,4	6,8	4,2	4,2	1,4	8,8	.
Diensten en overige goederen	2,6	3,1	3,2	3,8	3,2	3,2	3,2	3,5	3,8	3,5	.
Bruto investeringen in vaste activa	1,0	6,1	6,2	10,0	2,6	1,5	.				
Bedrijven	0,7	6,5	6,9	11,7	3,3	1,5	.				
Overheid	2,8	3,8	1,3	-0,5	-1,5	1,3	.				
Uitvoer goederen en diensten	4,5	4,5	5,6	6,7	6,2	7,0	.				
Productie (volume)											
Delfstoffenwinning	2,3	10,5	-10,4	-7,1	-5,3	-5,7	-11,3	-8,7	2,0	-17,3	.
Industrie	1,4	1,5	4,3	3,5	3,6	5,3	5,0	5,4	1,6	6,6	.
Openbare nutsbedrijven	2,0	2,9	-0,8	1,3	2,1	0,3	-1,3	0,3	7,2	0,0	.
Bouwnijverheid	-2,0	-0,3	5,5	2,5	0,6	1,9	10,5	3,6	7,9	-3,8	.
Prijzen											
Consumentenprijsindex 1)		2,0	2,2	1,9	2,4	2,4	2,1	2,2	2,3	2,4	2,0
Productenprijzen industrie afzet	0,1	1,3	2,8	2,6	3,6	2,5	0,9	1,0	0,4	-0,2	.
Productenprijzen industrie verbruik	-0,7	2,1	3,8	3,6	4,6	2,9	-0,7	-0,6	-1,5	-2,8	.
Aardolie, North Sea Brent (in \$ per barrel)	17,87	20,26	19,38	18,52	18,63	19,08	14,77	14,76	13,87	14,19	14,55
Amerikaanse dollar (in gld)	1,78	1,69	1,95	1,93	2,04	1,98	2,05	2,05	2,06	2,04	2,00
Goud (in gld per 1 gram fijn)	21,32	21,32	21,07	21,58	21,49	19,84	20,21	20,11	21,05	20,78	19,75
Cao-lonen											
Particuliere bedrijven	2,8	1,9	2,2	2,3	2,3	2,5	2,7	2,7	2,7	2,7	2,6
Overheid	2,1	1,1	2,3	2,2	3,0	2,7	2,6	2,6	2,6	2,7	2,4
Gepremieerde en gesubsidieerde sector	2,4	1,5	0,2	-0,1	0,4	0,7	0,6	0,6	0,6	0,7	0,5
Stemming 2) (in %)											
Orderpositie zakelijke dienstverlening	.	3,0	4,0	1,0	-2,0	17,0	14,0				
Productenvertrouwen industrie	-1,3	1,2	5,3	4,9	6,7	6,0	5,4	5,1	6,1	5,1	.
Consumentenvertrouwen	-10,3	0,8	14,9	14,9	18,7	14,0	20,5	18,5	23,3	20,3	24,6
Economisch klimaat	-25,8	-4,1	18,9	18,8	22,5	19,6	26,1	24,4	29,9	24,4	29,5
Koopbereidheid	0,0	4,1	12,3	12,2	16,2	10,3	16,7	14,6	18,9	17,7	21,3
Arbeidsmarkt											
Aantal banen van werknemers (x 1 000)	5 574	5 826	5 993	6 035	6 056	6 045	.				
Aantal vacatures (x 1 000)	61	68	85	90	82	106	.				
Geregistreerde werklozen 3) (x 1 000)	407	440	375	376	372	336	346	346	318	289	.
Aantal uren uitzendkrachten	4	21	15	16	14	16	16	16			
Uitgesproken faillissementen	11	-5	-1	0	-1	-4	-5	-11	23	7	-27
Geld en krediet											
Koersindex voor aandelen, algemeen	9	28	51	43	69	48	40	37	46	54	45
Binnenlandse liquiditeitsmassa	5	6	7	7	7	7
Spaartegoeden	5	7	6	6	6	4
Verstrekt consumptief krediet	11	13	11	13	13	7	9	5	17	1	.
Rente (in %)											
Voorschotrente	6,5	2,2	2,5	2,5	2,5	2,75	2,75	2,75	2,75	2,75	2,75
Daggeldrente	6,9	2,9	3,1	3,0	3,1	3,2	3,4	3,2	3,6	3,3	3,4
Rendement op staatsobligaties	7,3	5,7	5,2	5,3	5,2	5,3	4,8	4,8	4,8	4,8	4,9
Hypotheekrente	8,0	6,3	5,8	5,9	5,8	5,9	5,8	5,8	5,7	5,6	.

1) Weging 1995.

2) Saldo van positieve en negatieve antwoorden in procenten van het totaal.

3) Driemaandsgemiddelden opgenomen onder de middelste maand.

. = gegevens zijn (nog) niet beschikbaar.

Conjunctuurtest industrie en consumentenconjunctuuronderzoek

Saldo van positieve en negatieve antwoorden in % van het totaal, tenzij anders aangegeven

	1996	1997	1997				1998	1998			
			1 ^e kw.	2 ^e kw.	3 ^e kw.	4 ^e kw.	1 ^e kw.	maart	april	mei	juni
Conjunctuurtest industrie											
Bezettingsgraad in %	83,9	84,8	83,8	84,9	85,2	85,4	85,7				
Productiebelemmeringen											
Geen	83	84	82	84	83	86	86				
Stagnatie a.g.v.											
onvoldoende vraag	10	6	8	6	6	5	5				
tekort aan arbeid	1	3	2	3	4	3	3				
te geringe productiecapaciteit	1	3	3	4	3	2	3				
overige belemmeringen	4	4	5	3	4	4	3				
Consumentenconjunctuuronderzoek											
Consumentenvertrouwen	0,8	14,9	12,1	14,9	18,7	14,0	20,5	23,3	20,3	24,6	24,6
Verwachtingen komende 12 maanden											
economische situatie	-4	14	12	14	16	12	17	21	17	20	18
eigen financiële situatie	5	11	8	12	15	13	13	14	12	15	15
prijzen 1)	60	60	68	62	61	62	54	55	61	56	57
werkloosheid 2)	13	-18	-6	-20	-24	-22	-34	-41	-34	-40	-39
aankoop duurzame artikelen 3)	-16	-13	-13	-14	-12	-14	-10	-10	-16	-11	-16

1) Positieve antwoorden: prijzen stijgen, negatieve antwoorden: prijzen dalen.

2) Positieve antwoorden: werkloosheid stijgt, negatieve antwoorden: werkloosheid daalt.

3) Positieve antwoorden: meer aankopen, negatieve antwoorden: minder aankopen.

Consumptie: forse stijging in april

Het volume van de consumptieve bestedingen van gezinnen in april is 4,4% groter dan in dezelfde maand van vorig jaar. In maart was de groei met 2,4% heel wat bescheidener. De Paasdagen, die vorig jaar in maart en dit jaar in april vielen, verklaren voor een groot deel het verschil in de groeicijfers. In de eerste vier maanden van dit jaar ligt het niveau van de binnenlandse particuliere consumptie 3,5% boven dat van de overeenkomstige periode een jaar eerder. Dit cijfer ligt in dezelfde orde van grootte als de jaargroei van 1997.

De Paasaankopen stimuleren met name de consumptie van voedings- en genotmiddelen. Het volume was in april 3,2% groter dan een jaar eerder. In de eerste vier maanden nam deze categorie met 2,3% toe; dit is bijna 1%-punt boven de jaargroei van 1997.

De gunstige ontwikkelingen in de Nederlandse economie weerspiegelen zich vooral in de consumptieve uitgaven aan de duurzame goederen. In april lag het bestedingsniveau van deze categorie bijna 9% boven dat van een jaar eerder. In april herstelde de vraag naar kleding, na de magere verkopen in de voorgaande twee maanden. In de eerste vier maanden werd, voor prijsveranderingen gecorrigeerd, 5,4% meer aan duurzame goederen uitgegeven. Vorig jaar bedroeg de stijging 4,8%. Met name huishoudelijke apparaten, woning- en tuinverfraaiing en computers staan in de gunst van de consument.

In de laatste en grootste categorie van de binnenlandse consumptie, de diensten en de overige goederen, neemt het volume in april met 3,5% toe. Dit cijfer ligt een fractie boven de toename in de eerste vier maanden en het stijgingspercentage van vorig jaar.

Investeringsverwachting industrie: optimisme overheerst

Uit de jaarlijkse voorjaarsenquête blijkt dat ondernemers in de industrie verwachten dat hun investeringen in materiële vaste activa dit jaar 5% hoger zullen uitkomen dan in 1997. Afgelopen najaar voorzagen de industriële ondernemers voor 1998 nog een daling van 2%. De voor dit jaar verwachte investeringen liggen voor vrijwel alle bedrijfsklassen hoger dan in 1997. Een belangrijke uitzondering is de aardolie-industrie, die vorig jaar een ongekende top in de investeringen kende. Exclusief de aardolie-industrie liggen de voor 1998 voorziene investeringen een kwart hoger dan in vorig jaar. De investeringsverwachting in de chemie is ten opzichte van de najaarsenquête naar beneden bijgesteld, maar de nu voorziene groei bedraagt nog altijd 37%. De ondernemers in de metaal- en elektrotechnische industrie verwachten dat hun investeringen in 1998 met 32% stijgen tot een recordhoogte van 5,5 miljard gulden. Opvallend is het optimisme in de voedings- en genotmiddelenindustrie. Hier wordt nu gerekend op een stijging van 13%. Een half jaar geleden werd nog uitgegaan van een groei van slechts 3%.

Inflatie: voeding drukt inflatie

In mei lag het niveau van de consumentenprijzen gemiddeld 0,1% lager dan in april. Dit was het gevolg van een lichte daling in de prijzen van koffie, kleding en schoeisel. De inflatie, afgemeten aan de verandering van de consumentenprijsindex, bedroeg in mei vergeleken met dezelfde maand vorig jaar 2,0 procent; in april was dat nog 2,4%. De oorzaak is voornamelijk gelegen in een afnemende prijsstijging van voedingsmiddelen en dan met name van vlees. De toename van de prijs van het vlees bedroeg in april nog 4,3%, in mei was deze slechts 0,9%, beide ten opzichte van overeenkomstige periode van een jaar eerder. Hierbij moet bedacht worden dat de prijzen van vlees vorig jaar mei onder invloed van de varkenspest met zo'n 10% toenamen. Vergeleken met de andere landen van de Europese Unie (EU), dit aan

de hand van het zogenaamde geharmoniseerde prijsindexcijfer, is Nederland nog steeds een van de landen met een inflatiepercentage boven het gemiddelde van de EU. In de twaalfmaandsperiode tot en met april bedroeg dit percentage voor Nederland 2,1%. Zweden evenaarde dit cijfer, alleen in Griekenland was dit aanzienlijk hoger, namelijk 4,8%. Binnen de EU in zijn geheel werd een gemiddelde inflatie gemeten van 1,6%.

Producentenprijzen: afzetprijzen industrie onder druk

De afzetprijzen van de industrie zijn in april 0,2% lager dan een jaar eerder. Nadat de stijgingen vanaf november 1997 onafgebroken waren afgenomen, duikt de prijsontwikkeling van de industriële afzet voor het eerst na februari 1996 weer onder de nulgrens. Een negatieve ontwikkeling heeft zich bij de binnenlandse afzetprijzen zelfs niet meer voorgedaan sinds april 1994. Het prijsniveau van de door de industrie verbruikte grondstoffen en halffabrikaten ligt al sinds begin dit jaar onder het niveau van een jaar eerder. De daling heeft zich in de loop van 1998 versterkt doorgezet. In april bedraagt de prijsdaling 2,8%.

Consumentenvertrouwen: blijft op ongekend hoog niveau.

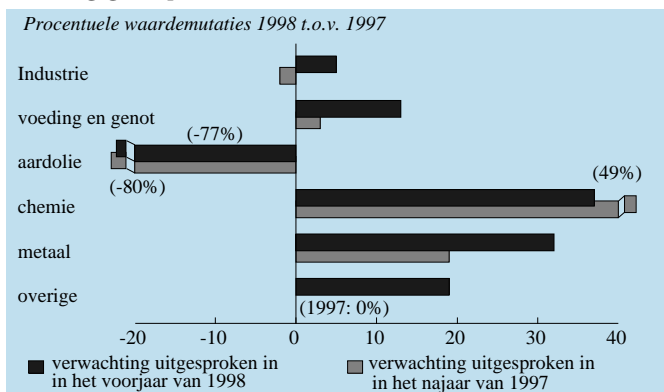
Het vertrouwen van de consument in de ontwikkeling van de conjunctuur handhaaft zich in juni op het recordniveau van mei. Per saldo worden in juni 25% meer positieve dan negatieve antwoorden gegeven op de vijf vragen waaruit de indicator is samengesteld. Naast deze vijf vragen worden in het consumentenconjunctuuronderzoek nog een aantal andere vragen gesteld, zoals naar de verwachte ontwikkeling van de prijzen en de werkloosheid. Het saldo van de antwoorden met betrekking tot de prijzen is de eerste helft van 1998 kleiner dan in dezelfde periode van 1997. Dit betekent dat minder consumenten denken dat de prijzen de komende 12 maanden stijgen. Het saldo van positieve en negatieve antwoorden met betrekking tot de werkloosheid is in de loop van dit jaar negatiever geworden. Dit houdt in dat volgens meer consumenten de werkloosheid in de komende 12 maanden afneemt.

Conjunctuurtest industrie: hoge bezettingsgraad machines

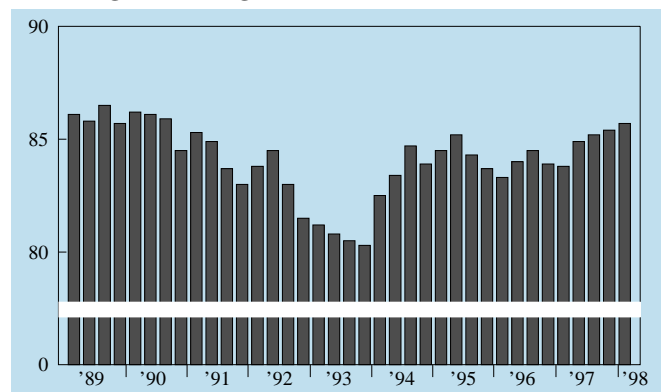
In het eerste kwartaal van dit jaar ligt de bezettingsgraad van de totale beschikbare productie-installaties in de industrie op 85,7%, het hoogste niveau na het derde kwartaal van 1990. Het machinepark in de industrie draait dus op volle toeren. Dit is ook te zien aan de forse groeicijfers van de productie van de afgelopen kwartalen. Hoewel de bezettingsgraad nu relatief hoog is, ligt deze nog onder de percentages die in de loop van 1989 en de eerste helft van 1990 zijn gemeten (gemiddeld 86,1%). Ook toen kende de industriële productie een topperiode. Er zou dus nog enige ruimte kunnen zijn voordat de industrie belemmeringen kan ondervinden door een tekort aan machinecapaciteit. Ook een andere vraag uit de Conjunctuurtest bevestigt dit. Het saldo van positieve en negatieve antwoorden van het aantal ondernemers dat productiebelemmeringen ondervindt door een geringe productiecapaciteit loopt niet op. Eventuele knelpunten in de machinecapaciteit zouden snel kunnen worden weggenomen. Ondernemers in de industrie (exclusief aardolie) verwachten namelijk dit jaar 25% meer te investeren dan in het recordjaar 1997.

Mutaties hebben betrekking op de overeenkomstige periode van het voorgaand jaar, tenzij anders vermeld.
Verbeterde cijfers worden niet als zodanig gekenmerkt.
Afsluitdatum gegevensverwerking: 22 juni 1998.

Bezettingsgraad productie-installaties industrie

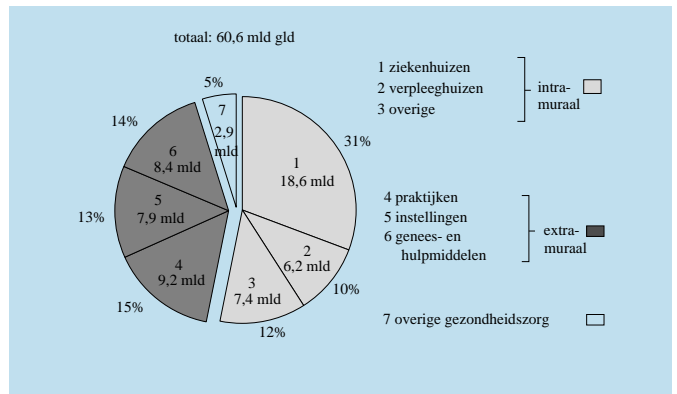
Investeringsverwachtingen van ondernemers in de industrie

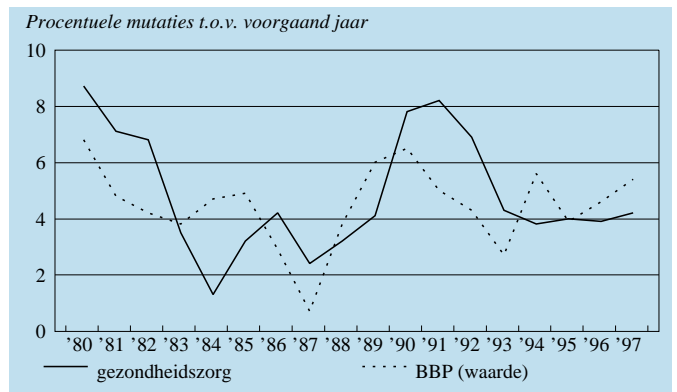
● **Kostenstijging gezondheidszorg stabiel**

De kosten van de gezondheidszorg bedragen in 1997 60,6 miljard gulden. Dat is bijna f 3 900 per inwoner. In vergelijking met 1996 zijn de kosten met 4,2% gestegen. Dat is ongeveer gelijk aan de kostenstijgingen in de twee hieraan voorafgaande jaren. In de periode 1991-1993 namen de groeipercentages van de kosten in de gezondheidszorg nog jaarlijks af. Meer dan de helft van de totale kosten wordt door de intramurale zorg veroorzaakt. In deze categorie ligt de kostenstijging van 3,7% verleden jaar iets onder die in de totale zorg. De toename van de kosten in de extramurale zorg bedraagt 4,8%. De kosten van de thuiszorg zijn met 6% gestegen, onder andere door de inzet van extra financiële middelen om wachtlijsten weg te werken. Voornamelijk als gevolg van tariefsverhogingen nemen de kosten van huisartsen met 6% toe. Daarentegen zijn de kosten van specialisten met 1% gedaald. In de periode 1990-1993 is de jaarlijkse procentuele kostenstijging in de gezondheidszorg steeds hoger dan de waarde van het bruto binnenlands product (BBP). In de jaren daarna is dit niet meer het geval. Volgens voorlopige cijfers neemt de waarde van het BBP verleden jaar met 5,4% toe, zodat ook voor 1997 de procentuele toename van uitgaven in de gezondheidszorg onder die van het BBP ligt. Hierdoor daalt het aandeel van de kosten van de gezondheidszorg in het BBP van 8,7% in 1996 tot 8,6% in 1997. In 1985 lag dit aandeel nog onder de 8%. Bij een vergelijking over 1996 van deze aandelen binnen de 15 landen van de Europese Unie (EU) komt Nederland op een twaalfde plaats. Het relatieve aandeel van de gezondheidszorg in Ierland en Griekenland is met respectievelijk 4,9% en 5,9% het laagst. In Duitsland (10,5%) en Frankrijk (9,6%) zijn deze aandelen het hoogst. In de Verenigde Staten zijn de kosten in relatie met het BBP belangrijk hoger (14,2%). Bij deze gegevens, die worden samengesteld door de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO), moet wel worden opgemerkt dat onder kosten van de gezondheidszorg niet in alle landen hetzelfde wordt verstaan.

Kosten gezondheidszorg 1997

Kosten gezondheidszorg en bruto binnenlands product (waarde)

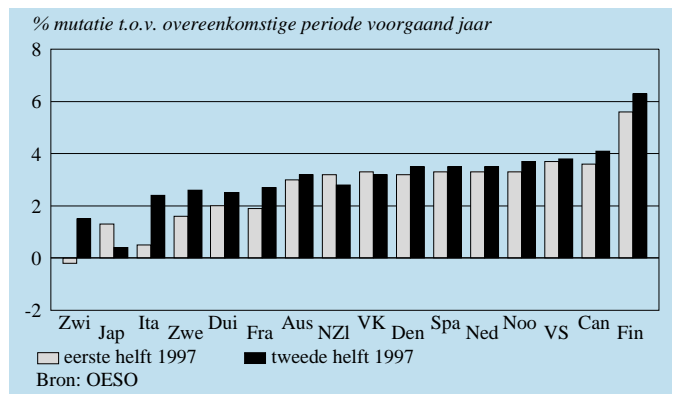

INTERNATIONALE ONTWIKKELINGEN

● **Economische groei en werkgelegenheid**

Het volume van het bruto binnenlands product (BBP) in Nederland was het afgelopen jaar 3,4% groter dan het jaar daarvoor. In de Europese Unie (EU) in zijn geheel lag de gemiddelde groei op 2,6%. De Nederlandse groei is dus nog steeds bovengemiddeld. De groei in Nederland was in het tweede halfjaar van 1997 vrijwel gelijk aan die in de periode januari-juni. In de EU in zijn totaliteit daarentegen is er in de loop van vorig jaar sprake van een groeiversnelling. De EU realiseerde in het eerste halfjaar van 1997 een gemiddelde groei van 2,3%. In de laatste zes maanden steeg deze naar 3,0%. Met name landen als Frankrijk, Italië en Zweden droegen bij aan deze versnelling van de economische groei. Ook in Duitsland loopt de groei op. Opmerkelijk is verder de ontwikkeling in Japan. Deze was in 1996 nog 3,9% t.o.v. 1995; in het jaar 1997 vergeleken met 1996 nam deze fors af tot slechts 0,9%. In de loop van de kwartalen van 1997 liep het groeitempo steeds verder terug en in de laatste drie maanden daalde het volume zelfs. In recente berichten over Japan wordt al gesproken over een economische recessie in dat land. De werkgelegenheid binnen de EU steeg in 1997 t.o.v. 1996 gemiddeld met een magere 0,4%. Zeer gunstige uitschieters zijn hier alweer Nederland, deze keer vergezeld door Denemarken en Spanje met een groei van de werkgelegenheid van rond de 3%. Ruim boven het gemiddelde ligt ook de werkgelegenheids groei in landen als Finland, Portugal en het Verenigd Koninkrijk. Binnen de EU kennen Frankrijk en Italië nauwelijks of geen werkgelegenheids groei. In Duitsland, het economisch belangrijkste land van de EU, blijft de werkgelegenheid alsmaar afnemen. In de grafiek is zowel de groei van het BBP als die van de werkgelegenheid in beeld gebracht.

Bruto binnenlands product (volume)

Groei BBP (volume) en werkgelegenheid, % mutatie 1997 t.o.v. 1996

